

Tingsvin der fra 1638-1716 om Agger sogn

Af Elly Mardal Burhøjgårdvej 2, Boddum, 7760 Hurup

Disse gamle Vinder (= gl. ord for vidner) ved tingene fra 1638 til 1716 fortæller om livet og om de tvister, der var her på egnen for 300 år siden. Desuden beviser disse vinder, hvor Tåbel å havde sit udløb fra Flade sø, før kanalen blev opkastet i 1600-tallet. Ligeledes at Agger sogn var delt, kun den nuværende Agger by hørte til Refs herred og Vestervig, medens resten af sognet lå i Hassing herred.

Tingsvinde 1716 om Agger sogn

En stævning fra Valentin Beyer, Damsgård i Grurup, kongelig herredsfoged om at producere en jordbogsoplysning, til at melde om Agger sogns hartkorn, der består af mange byer, ved Vesterhavet i klitten, hvor befolkningen lever af fiskeriet ved kongens forstrande, og da ingen siden Landmålingskommissionen haver eller nyder nogen contributioner eller snart ved noget om dem at sige, da dog sådanne forfarne søfolk i disse tider vel kunne være deres majestæt nyttige, det som der foregives ham af vrang og imod sandhed, det er det som herredsfogden nu skal andrage om for kongen, og derfor vinde for tinget, hvor vidnerne langt bedre kan forklare og beskrive dette, end assessorens måde at gå i rette og uden bevis beskriver om ærlige folk, som efter indvarsel og ikke som efter hans tyske ved Vestervigs actors tordenslag, at forskrække vidnerne. Denne strid imellem assessor Mollerup og amtmand Birchenbusch hans fuldmægtig Sr. Claus Armandinger og etatsråd Helt, som herredsfoged Beyer er blevet befalet af stiftamtmand Baron Gersdorff i Ålborg og om Christen Pedersen, så de nu måtte erklære at det kongelige benådningsbrev af 3. september 1706, som han begærede måtte læses og indføres, hvorfor der hjemledes forhør, Thisted 15. maj 1716.

Derpå blev fremlagt fra velærværdige magister Holger, der er sognepræst og provst i Snedsted hans beretning: at i Agger sogn, som består af nogle byer ude ved Vesterhavet i de 37 år han har været præst og provst i herrederne her i Thy, ej andet er svaret end under Hassing herred med undtagelse af Ø. Agger indtil assessor Mollerup blev ejer heraf og for nogen tid siden har lagt det under Vestervig Birketing, og går der en stor å, som kaldes Tåbel å, som

holdes for ret skel imellem Vestervig Birk og herredet, da åen i gamle dage gik vesten om Ø. Agger, er det blevet sagt mig af en herboende bonde i Snedsted by, Niels Nielsen, som i 20 år har været tjener til Vestervig, og har i denne tid svaret under Hassing Refs herredsting. Og som herredsfoged salig Povel Risum og salig Willads Povelsen i deres levende live har sagt mig, at Agger sognefolk gav dem fisk i deres løn. Så sandt hjælpe mig Gud og hans hellige ord. Signeret Holger Sørensen Schandorph. Herimod protesterede Chr. Pedersen, det skulle være mundtlig, idet der henvistes til domsforlig af 10. oktober 1699.

Som beskikket fremstod derefter Chr. og Søren Christensen begge af Visby, samt Jens Gadegård i Heltborg tillige med Peder Nielsen sammesteds, Niels Madsen, Chr. Uhrbrand, Anders Nielsen, Ole Smed og Jens Larsen alle af Visby, som frembar for svogeren Peder Nielsen, Visby, alle bekræftede dette med deres ed, hvilket også Jens Larsen af Smerup bekræftede at Agger, Ålum og V. Agger var søgt med dom at komme til Hassing Ting, som salig Willads Povelsen også havde sagt.

Chr. Pedersen spurgte; hvoraf de kunne vide dette, at Agger sogn har svaret til Hassing Ting? Dertil svarede disse, at deres forældre og andre gamle mænd haver sagt, at Agger lå til Hassing Ting, og det var dem ikke vitterligt at nogen af Agger sogn har været stokkemænd ved Hassing Ting i deres tid.

Endnu kom Chr. Nielsen i Elstedgård, Jens Larsen, Elsted, Peder Bertelsen, Årup, Claus Christensen, Gjersbøl, Chr. Jepsen, Snedsted, Jens Nielsen, Elsted, som også frembar Rasmus Nielsen, der lå syg hans svar. Chr. Pedersen spurgte dem: hvorfra de vidste noget om Agger sogn. Claus Christensens svar, han havde tjent på Vestervig, og da søgte Agger til Hassing Ting undtagen Ø. Agger. Han havde dog ikke været med herredsfogden og vidste derfor ikke om de gav ham noget til hans løn, ej heller husker han, hvem der var stokkemænd derude.

Peder Bertelsen oplyste at han hørte under Koustrup, som herredsfoged Willads Povelsen havde i forpagtning. Han vidste at Willads Povelsen da tog til Agger og fik fisk til løn. Det er nu 23 år siden, men der var ingen stokkemænd

af Agger sogn, videre forklarede han, at da kong Frederik den tredje blev hyldet til konge, da udnævntes af herredsfogden følgende mænd: herredsfoged P. Resen til Hassing herred, Lars Visby og Jens Mogensen i Skyum, Henrik Krøger i Hørsted til at sværge kongen, da han blev hyldet til arvekonge, da blev Agger sogn lagt til Lars Visby at give ham sin betaling for sin rejse, men om Ø. Agger var inddelt derunder vidste han ikke, hvilket hans kones fader, som var en af de trede mænd, har fortalt ham, og han så også selv sedlen, som de var delt efter.

Peder Nielsen, Snedsted på egne og sin faders vegne tilstod sit gjorte vidne i ét og alt.

Chr. Pedersen, Chr. Larsen, Anders Sørensen, Jørgen Pedersen og Jens Andersen, som også på Chr. Pedersens vegne, da han lå syg, bekræftede i ét og alt de forrige vidner.

Lars Larsen, Harring og Chr. Nielsen i Harringhedegård vandt deres ed, at hans moder havde sagt til ham, at såsom hun var født i Tåbel, at Tåbel å i gammel tid gik vesten om Ø. Agger og da hørte Ø. Agger til birket og det der lå vesten for hørte under Hassing herred, hvilket moderen husker i 65 år. Det samme kunne samme gamle kones datter bekræfte. Hun kunne heller ikke svare på, hvad løn herredsfogeden fik, da ingen var med ham i Agger, når han hentede sin løn.

Bolle Povelsen, Kallerup på Thyholm, vidste heller ikke noget om lønnen til herredsfogden.

Fra Helligsø var det følgende, der blev afhørt, nemlig Iver Madsen, Anders Madsen, Anders Pedersen, Niels Pedersen, Erich Larsen, Peder Andersen, Søren Christensen og Chr. Andersen, der alle var beskikkede.

Niels Pedersen først om den tid han var tingmand ved Vestervig Birk, fortalte at den tid han var tjenende til Vestervig, da var de 8 mand, som var tjenende til Vestervig i 17-18 år. Tilforn havde de betalt til herredsfogden i Refs herred, indtil assessor Peder Nielsen lagde det til birket for ca. 9 år siden. Agger sogn vidste han intet om, de øvrige mænd, svarede ligeledes, at de kun havde været ved tinget 1707-1710-1711 og 1713 i de sidste 9 år. De vidste ikke, hvor længe det er siden Vestervig tjenerne blev lagt til birket, men det er dem vitterligt, at de før har svaret til Refs herred, dog ikke hvor længe det er siden.

Derefter var det Bertel Olesen af Skovsted, der bekræftede, at han nok vidste, at Agger sogn har lagt til Hassing herred, hvilke processer, der

er ført til ting ved han ikke, uden med strandet gods, som amtmanden og strandforpagteren kunne have med at gøre, og da søgte de Hassing Ting.

Tåbel å angående, havde han fra gammel tid hørt skulle have sit udløb vest om Ø. Agger, og V. Agger skulle lige til Bjerget og vesten for høre til Hassing herred. Han har også hørt sige, at åen gik vesten om Ø. Agger. Selv havde han været strandfoged, medens han boede i Sveigård, og da med andre strandfogder søgtes der til Hassing ting. Det er ca. 16 år siden, han forlod gården, men han har fået sin føde af Sveigård i 47 år og af disse været strandfoged i de 27 år. Da blev der af Agger forstrande ført processer ved Hassing Ting.

Nu fremkom Hans Sørensen af Tolbøl, der er 63 år og husker 45 år, den gård som han bor på, har før i tiden hørt under Vestervig tillige med andre byer. De har altid svaret til Hassing Ting, nu da hr. assessor er blevet ejer af Vestervig, og Agger sogn har ej svaret til Vestervig birk, i hvor mange år ved han ikke, men aldrig i hans egen og ej heller i hans faders tid. Han døde, da han var 70 år, og Agger betalte altid med fisk til herredsfogden, om Tåbel å, som holdes for skel, har hans fader sagt, at den i gammel tid har gået vesten for Ø. Agger. Den rene by Ø. Agger svarede under birket.

Ole Christensen i Tolbøl 73 år, kan mindes (huske) i 54 år, og hans fader, der døde, da han var 59 år, har sagt det samme.

Niels Sørensen i Løgstrup 50 år, kan bekræfte for 32 år, i alt også for sin fader, der var 70 år, da han døde for 16 år siden. Jens Pedersen i Løgstrup, hvis fader døde 70 år gl. for 10 år siden, Jens Sørensen i Tolbøl 53 år, og hans fader døde for 16 år siden og var da 70 år, Jens Nielsen, Hans Sørensen og Olle Christensen af Tolbøl, Chr. Christensen, Joseph Pedersen af Løgstrup, der var 66 år og husker 50 år, og hans fader var født i Sdr. Ålum og var 56 år, da han døde for 36 år siden.

Chr. Christensen, Tolbøl hans fader før ham 70 år, da han døde for 30 år siden. Samstemmende fortalte de det samme.

Dernæst var det Niels Christensen i Vestergård, Grurup. Han var 84 år, også han kunne bekræfte, hvad tidligere er sagt med undtagelse af Tåbel å og fisken, som herredsfogden havde fået.

Jens Sørensen i Tolbøl og Niels Andersen i

Grurup var lige beskikkede den 29. maj 1716 og kunne intet fortælle.

Amor Povelsen i Dover, 72 år, kan tilstå helligsømændenes vidnesbyrd, såvelsom de øvrige tolbølmænds.

Hans Sørensen, Tolbøl det samme og tilføjede, at hans far, der var 60 år, da han døde, har sagt det samme og desuden tilstod, at der var 700 kørende bønder, som kunne køre til Vestervig foruden andre, hvilke alle svarede under herrederne undtagen Vestervig sogn alene og Agger dog ikke Ø. Agger svarede under Hassing. Hans fader var nævnet ved Refs ting, at hylde denne hr. konges oldefader, da han kom hjem og skulle have sin betaling, blev Closter birk delt til hans lod, så ville og hans fader have hele Agger sogn, men fik kun Ø. Agger.

Christen Povelsen, Dover, 65 år, Amor Povelsen, Dover, 51 år, siger, at alt gods i Refs herred hørte dertil.

Søren Christensen og Thomas Larsen, som lige var beskikket, fortalte, at de først havde talt med Jens Larsen, som er 78 år og husker 60 år, erindrer 5 herredsfogder: Peder Skøt, Knud Skøt, Mads Mogensen, Jacob Galsted og Willads Poveisen, hvilke alle har fået deres fogedskæppe af alle de bønder, som var tjenere til Closter, uden Vestervig sogn alene, der svarede under birket alene. Chr. Christensen Foged, 84 år, husker i 68 år, og var enig med Jens Larsen i samtlige punkter. Lars Michelsen, Ydby, Chr. Skadkjær, 63 år, husker alle på nær den ældste herredsfoged.

Mads Christensen, Ydby, 62 år, siger også, at alle bønder i Refs herred svarede under samme ting, og alle gav deres skæppe til herredsfogden og intet til birkets foged. Lave Madsen, 56 år, bekræfter det samme som foregående.

Michel Larsen i Sindrup, der lå syg, er 85 år og husker 70 år tilbage. Det første, han mindes, er, da de tilhørte Vestervig Closter. Kong Chr. d. IV var på gården og ligeså rigsmarskallen, hr. Jørgen Urne, efter ham rigsmarskal Bille, dernæst Olle Parsberg. Senere blev gården udlagt fra Cronen til Joachim Irgens, og da i kongens og de gode herrers tid, var der over 700 kørende bønder til Vestervig foruden boelsmænd og andre, som nu tilskriver sig assessor Mollerup, som er Vestervig ejende. Alle disse bønder svarer til Refs herred, undtagen Vestervig sogn, som alene hører under birketinget, samt Ø.

Agger undtagen resten af Agger sogn. Men hvor længe til birketinget ved han ikke. Desuden husker han en herredsfoged mere, nemlig Peder Jensen i Sindrup.

Peder Larsen, 74 år, i Sindrupgård, Peder Pedersen, 76 år, i Sindrup, Peder Larsen i Dalgård i Refs, 84 år, husker i 66 år, som bekræftede ovenstående udsagn.

Ligeså havde de besøgt Jens Christensen Ingum i Sindrup, der ligeså tilsluttede sig, hvad der er fortalt ved retten.

Jens Pedersen i Holmgård det samme.

Signeur Chr. Sindrup tilspurgte nu, hvor lang tid det er siden, assessor Mollerup havde befalet Vestervig tjenere i herredet at svare til birket. Der var 1 mil til birket fra Sindrup, men herredsfogden havde fået sin skæppe.

Fra Hurup sogn talte vi med Niels Erichsen i Lodahl, 66 år gl., som husker de sidste 4 herredsfogder. Hans salig fader var 84 år, da han døde. Han havde også gjort sit arbejde til Closteret, men vores tingsogn søgte både han og jeg. Der var ingen forandring i den tid. V. Agger vidste han intet om.

Niels Pedersen i Balsby, 73 år, Thomas Andersen i Hurup, 70 år, Gregers Larsen i Refsgård, der også havde 1 bod fæste i Refs by. Da han fik dette, svarede han fogedkorn under herredet indtil birkefogden kom og krævede dette af samme bod efter frue Conetiebichens befaling. Som Morten Christensen sagde til ham, er det over 24 år siden, og så længe han havde Balliggård, fik birkefogden sit korn. Både Peder Søndergaard og Niels Erichsen er over 50 år. Lave Madsen i Refs fortalte, at hans påboende gård har ligget øde i mange år, og siden han kom dertil har han svaret til herredstinget tillige med de øvrige naboer, men da Peder Nielsen kom til tinget, blev de pålagt at svare dertil.

Bolle Povelsen, Kallerup, ville også med ed bekræfte ovenstående.

Chr. Jensen, 85 år, Høgholm, i Heltborg, barnefødt i Kjæstrup, hvor hans fader boede i samme gård i mange år, bekræfter, at faderen fortalte om Chr. d. IV og de 700 kørende. Han huskede også Anders Bille, Ole Parsberg, Joachim Irgens og hans frue og børn, herredsfogederne Peder Jensen i Sindrup, Peder Skøt, Knud Skøt, Mads Mogensen, Jacob Galster og Willads Povelsen. Ligeledes fortæller han, at Agger altid har hørt under Hassing ting, på nær

Ø. Agger, og ligeså i faderens tid til nu, hvor

assessor Mollerup har lagt en del af bønderne

under birket, og at provsten altid har visiteret i Agger kirke, Hassing herred. Endvidere fortalte han, at de mænd, som assessor Peder Nielsen har taget fra herredet, bor i Helligsø. Chr. Sodborg i Heltborg, 73 år, Niels Larsen, Ullerup, 73 år, Chr. Laursen, 64 år, Niels Larsen i Smerupgård, 70 år, er født i Gundtoft, Gettrup sogn. Samtlige svarede, at folkene i Helligsø, Gettrup, Refs, Byshove og Sindrup svarede til herredet og herredsfogden. Da stod tinget ved Vejlen, og alle svarede til Refs ting, men hvad kongen senere har lagt til birket, ved de ikke, heller ej hvor lang tid det er siden.

Mads Andersen i Styvel, 62 år, var enig med Niels Larsen. Knud Mortensen i Styvel, Peder Pedersen i Torp på Thyholm og Lars Christensen har givet til birket i alle årene, Peder Pedersen Bach og Niels Ohlsen også til birket i 22 år. De svarede tillige på spørgsmålet, at der var ½ mil fra Veilen til Lyngs å.

Chr. Christensen i Torp, 60 år, fortalte at 4 mand af Agger sogn var vidner til Hassing ting.

Jesper Jensen, der bor i Nør Ålum, forklarede, at også hans forældre har sagt ham, at Agger svarede til Hassing ting. Han er selv 70 år og har aldrig været ved tinget, og ingen har talt om rettighed til Vestervig birk, men har svaret dertil i 45 år med fisk, og at Hassing herreds provst visiterede dem.

Søren Michelsen af V. Agger fortæller også om hans forældre. Mads Pedersen i V. Agger husker i 40 år og gentager, hvad de før hans tid fortalte, at 3 byer, nemlig V. Agger, Sdr. og Nør Ålum, har ligget under Hassing herred.

Søren Ovesen, 72 år, i Sdr. Ålum bekræfter ligeså.

Chr. Pedersen, Villerup, der er tjener under Opitz på Lydumgård, fortæller, at han også havde fæste i Fladskjær, da der var trætte mellem herskabet på Tandrup og Chr. Madsen i Fladskjær, og da var han synsmand over Fladskær fællede. Dengang var der 2 mand af Ålum med som opsynsmænd for Agger. Det er ca. 28 år siden, og han har også hørt sige, at Tåbel å skulle være skel mellem herredet og birket. Nu har han hørt det utallige gange i dag og også helt fra barnsben. Han har boet på sin gård i 25 år.

Peder Larsen i Villerup, 70 år, har tjent ved Jens Nielsen i Villerup og kun hørt det samme. Hr. Binderup i Villerup har boet samme sted i 40

år og heller ikke hørt andet, og at assessor Peder har ejet Vestervig i ca. 20 år.

Chr. Jensen i Handrup har hørt fra meget gamle folk, at Agger lå til Hassing. Han selv har svaret til birket i 30 år, undtagen i 2 á 3 år, da han gav pengene til herredstinget. Han er årlig tingmand ved birketinget og har været det i 20 år med undtagelse af det par år, han var fri. Der var 9 bosatte gårde i byen, hvoraf 6 halvgårde og 3 helgårde, som alle tilhører hr. Opitz.

Anders Pedersen, 67 år, bekræfter, at assessor P. Nielsen efter hans ankomst til Vestervig fik Agger uden at en af aggerboerne kunne komme til tinge, men den tid, hans gård var udlagt fra Vestervig svarede han til herredstinget. Dengang stod tinget i Abildgaard.

Anders Pedersen, Ole Jensen og Jens Sørensen bekræftede det samme som de øvrige Handrupmænd.

Birkefogden, Morten Christensen, der er indstævnet for et indlæg den 16. juli 1716, som er indført af herredsfogden Beyer, svarede kortelig, at hvad det sig anlangt den kongelige nådigste konfirmation den dybeste underdanighed i dyb respekt og langt fra ham, som én edssvoren ringeste, tro tjener, at skulle have nogen tanke til nogen aparte explikation langt mindre, som Gud han fra skal bevare over hans nådigste kongebrev og af assessor Mollerup, såvidt birkefogden her i rettens indlæg tilstås noget gods af de 38 tdr. hartkorn ikke med rette act tilhører eller svarer under birket, de uheldige forandringer, som i dag meldes og beviser de i dag aflagte vinder, og iøvrigt kunne birkefogden være fornøjet, såvel som hans mænd med Vestervig sogn, som er den største i Thyland og består med gård og underliggende gods, samt en del frænde proprietærgods i samme sogn som den kongelige matrikel videre kan bevise over 632 tdr. hartkorn. Forresten skal den gode mand, assessor Mollerup, aldrig kunne bevise, at nogen særkongelig privilegium er ham meddelt, det han fra kongens herredsting er benådet, at tage noget derfra og lægge til hans birketing. Over alt det befalede kgl. majest. love, at de bønder, som tilforn har svaret og ligget under birket bør derunder for rette at svare; medens de bønder, såvel hans egne tjenere, som de øvrige proprietærers i Helligsø, Ydby, Hurup og Agger sogne i forrige tider har svaret under herredstinget og i gamle dage aldrig svarede til birketinget. Det er imod lovens paragraf 735,

artikel 23, lagt til Birket.

Da hans kongelige mayostæts allernådigste brev og befaling, og da herreder allernådigst blev annekterede, befales det Hassing, Refs herreder, hvorunder de skal svare alle de bønders sag fra

Vestervig birk i gældsbefaling til andre proprietærer er udlagt. Tinghuset sættes på en hede imellem tinghuset og Grurup og tinget holdes om torsdagen.

Dateret København 13. marts 1688.

En 300 årig gammel strid om Helt Fiskeri

I tilslutning til foranstående fortsættes med denne artikel til yderligere belysning om Tåbel å og livet omkring den for 300 år siden:

Ved Hassing Ting søgte Søren Jørgensen i Nørgård, Harre på Salling på landsdommer Christoffer Bastholm til Kås, samt Oxenbøls sognefolk deres vegne, at bevise med ed, og ladet stævne menige mænd i Agger sogn, Nr. og Sdr. Ålum, V. og Ø. Agger til Tinge, for dom; såvel som og i dag 14 dage, stævnet frue Cornelia Wiels til Vestervig og hendes fuldmægtig Chr. Christensen, Chr. Skytte i Tinggaard, Jesper Gregersen forpagter ved Gårdhuset, Morten Christensen, Ø. Agger for fiskeri ud for Oxenbølgård, som Agger sogn bruger ulovlig og imod loven og hvad de havde dertil at svare. Bjerget 25. okt. 1687.

Morten Christensen i Ø. Agger formentede at Wullum af Nabe, samt Toft sognefolk, som tillige med andre folk i de 4 byer udi nogle snese år har haft deres fælles frie fiskeri med vide af heltvod i Limfjorden fra Oxenbøl medbrødre, og at være stævnet førend andre folk, som Laust Bertelsen tilforn begærede at få videre beskreven, såsom han ingen præntention havde imod andre end dem, der givne er ved kald og varsel.

Niels Pedersen forklarede under ed, at i går 8 dage så han nogle mænd af Sdr. og Nr. Ålum, drog med deres heltvodde i fjorden på Oxenbøl grunde, ved de steder, som hører til Oxenbøl. Samme tid kom Oxenbølfolk og ville drage med deres heltvod. Da så han, at Mads Pedersen Boltum i V. Agger og Mads Jensen ibid. satte straks ud i fjorden med deres heltvod før Oxenbølfolkene, og forhindrede dem derved deres lovlige dræt, derefter fortsatte Oxenbølfolkene til en anden af deres lovlige drætsteder og ville drage, men da de satte deres vod, kom Knud Jensen i Ø. Agger, Chr. Kræmmer og Niels Christensen sammesteds og drog en del af Oxenbølfolks kroge og vod af fjorden på land igen med magt og gevalt, så

Oxenbøls folk intet kunne få, men måtte lade deres vod blive, og så snart de kom til land med deres båd, måtte de med uforrettet sag gå derfra, men kunne ikke drage afsted i fred for førnævnte personer af Ø. Agger, endda de var på Oxenbølgrund.

Peder Christensen i Trankjær og Chr. Christensen, Trankjær beedigede, at de i mandags sidst var hos Uwe Pedersen i Tygstrup, der også havde set hændelsen, som i alle måder var passeret som før fortalt.

De øvrige som var stævnet ved dette Landsting blev nu afhørt: først Chr. Mogensen i Vesterby og Chr. Povelsen i Dover berettede, at han for 46 år siden var i Oxenbøl og da gik til fjorden at holde reb for deres folk. Da de drog med deres heltvod i de heltfiskende vande - før de blev stillet af vejen. Derefter kom folk fra Ø. og V. Agger til fjorden og drog med deres sandvod og heltvod, men de så dem aldrig drage med heltvod på revet eller andre steder hvor Oxenbølfolkene fiskede. Dengang havde Oxenbølfolkene 20 favne reb på deres heltvod til landreb og 5 favne til vands.

Mads Pedersen i Randrup husker, at han for henvend 30 år siden tjente i Oxenbøl, og gik til fjorden på heltfiskeri, hvor de drog med deres heltvod.

Thøger Christensen, Tygstrup fortalte, at han for 20 år siden var hos faderen, og så da folk fra Ø. og V. Agger kørte til fjorden og drog med deres sand og smeltvod, men aldrig med heltvod ved de steder, hvor Oxenbøl folk kom.

Søren Nielsen på Bjerget, Chr. Jensen af Tåbel og Knud Jensen i Tåbel gentog det samme hvad de havde oplevet 23 år tidligere.

Jens Madsen i Østergaard erindrede, at tid lang efter havgangen var han og andre af hans grander ved fjorden og ville drage med sandvod, da ville Oxenbølfolkene ikke lade dem drage, før de kom om enden af vejen. Der fik de så 3 á 4 helt. De ville have fået flere, hvis ikke

Oxenbølfolkene ville have dem.

Fremdeles fremlagdes en helt vinde udstedt af Vestervig Birketing 4. oktober 1643, som bl.a. formelder, at der her i dag er udstedt tingdom eftersom Oxenbølmænd med deres gunstige husbond, hr. Rigsmarsk hans villie og tilladelse haver undt og bevilget Agger sognemænd at måtte drage med deres heltvod i fjorden for Oxenbøl grund fra nogle store stene, som ligger under Oxenbøljerger ved fjorden, et sted kaldet Kricvhstabe og vesterad, tredive snese favne langt have lagt til én til én brell, som efterskrevne mænd Niels Sahl i Kjærgaard, Niels Madsen i Bubbøl, Laust Thøgersen i Trankjær, Peder Therkildsen i Villerup efter befaling have sat til skiel i jorden, indtil Closteret anderledes til sinds vorder - dog med sådan condition, at Aggerboerne ikke skal drage eller have nogen brugelighed med heltvod om pælen, enten i Vestervig Closters frihed, som er afpælet og strækker sig tredive snese favne lang på hver side. Det er liggendes imellem Closterets frihed og de derpå stedet Aggerboerne bevilget, som er 10 snese favne af fjorden lang og i lige måde afpælet, ej heller hverken Aggerboerne eller Oxenbøl mænd, at have nogen brugelighed end den i fjorden - eller andet steds med pulsvodden ved gavn eller nogen anden slags fiskeri, som kan komme Closterets fiskeri til forhindring eller skade i nogen måder ej heller at føre deres fiskerbåde om Krick, vunden over Closterets frihed. Dette undtagen de samme både, som heltfiskede flere gange om året angår, det fordre og igen affordrer.

Endnu er Agger sognemænd i lige måde bevilget at måtte drage deres bådvodde i Oxenbøl drætsteder, såvelsom i de steder som er dem bevilget fra året, hvor heltfiskeriet er forløbet og til varselen i dag efterbød, dog Closterets fiskeri og frihed uden skade i alle måder - befindes nogen Agger sogn, at gøre imod noget af dette forud, da skal samtlige i Agger sogn have forbundet deres drætsteder og fiskeri i alle måder. Det samme gælder Oxenbølmændene, ikke at komme Closterets frihed inden de foreskrevne pæle uden at blive straffet, både Aggerboerne og Oxenbølmændene må ikke bruge mere end 6 favne reb på deres heltvodde på slæbearmen og femten favne fra landarmen. Underskrevet af Niels Sahl, Niels Madsen, Lars Thøgersen og Peder Christensen,

der her i dag hjemlede og bestod, som før er hørt og fortalt, Oxenbølmændene med Chr. Nielsen til vedermaalsting.

Endelig fremlagdes et skriftligt indlæg med indhold, der lyder:

1. Såsom en del af Agger og Oxenbøl sognemænd ved bevilling af deres forrige herskab, nu salig rigsmarskal Anders Bilde, der da var befalingsmand på Vestervig i 1643, er tilladt efter da udstedt tingsvinde, at disse måtte tillades nogle drætsteder for og på Oxenbølgrund i fjorden fra et sted kaldet Krick og til et andet kaldet Kogs Nabe, som er 30 snese favne lang, men hvis drætsteder vesten for fra østre ende på Krick og vesterpå går til husets frihed, som er 10 snese og 14 favne i sin længde, da har de intet med varslen i dag så længe heltfiskeriet varer, men dersom nogen forbyder sig mod denne, som hører under Oxenbølgrund, da skulle samme frihed og tilladelse ophøre.

2. Dette ses af et tingsvinde 3. december 1638, at Aggerboerne ikke have måttet drage med deres vod i Oxenbølmændenes drætsteder, så de har aldrig haft ret dertil, før det blev dem bevilget.

3. Et tingsvinde af 1670, 25. november viser, at Aggerboerne haver tiltaget dem en selvgjort rettighed, fordi Oxenbølmændene i nogle år ikke har brugt deres rettighed til fiskeri i fjorden og dermed ganske ville fortrykke og udstøde dem fra deres rettigheder på grund og ejendom. Samme udtalelse gentages nu atter i modsat retning.

Landsdommer Bartholin og Søren Jørgensen Majbøl på Oxenbølmænds og Morten Christensen på Aggers vegne. Disse fremkom nu med deres synspunkter, og kan deraf erfare om Laurits Bertelsens udflugter, som først ved birket og hans egen herredsting at han enten vil navngive én eller flere, som skulle være interesseret med ham i den heltvod, han lader bruge og dermed fornøjet Aggerboerne står til ham selv. Nu formoder de at Laurs Bertelsen lader sig behage at høre sandheden.

Laurs Nielsen Bromand var den første, der afhørtes. Han brugte ikke heltvod ved fjorden og agter heller ikke at gøre dette. Han husker ikke, at Oxenbøl har brugt heltvod de sidste 30 år, men hvem der ville af Agger har frit og uhindret kunnet bruge deres heltevod. Selv havde han de første 15 år brugt heltvod.

Chr. Nielsen på Nabe, Chr. Ovesen af Ballum

og Mads Stiesen på Nabe fortalte samstemmende det samme for de sidste 30 år.

Peder Madsen i Nr. Ålum, Peder Christensen på Nabe, Willads Povelsen på Bollum husker heller intet om det, de sidste 54 år. Man mente, at hvem som helst kunne drage heltvod i fjorden ved Krick. Laurs Bertelsen svarede, at han beskyttede sine bønder.

Et brev fra hæderlige og vellærde hr. Chr. Skytte.

vores gode sogns ejer, som det er eders hæderlighed ej uvidende, hvorledes ved landmålingens commission over den sidste matricul, var opsat nogle vodder og drætsteder ved Oxenbøl i Limfjorden, hvoraf Vestervig ikke ville svare, men søgte ved vinder og attester, som nu de ønsker nogle drætsteder efter en bevilling, som salig rigets marskal har anordnet, da begge sogne var kongens, som havde ret til at love og forbinde, hvem han ville, dog af den fundament vil fordrive vi fattige Aggerboere, som dog har haft, og endnu formenes at have fri fællig og fælles sæde og fiskeri med Oxenbøl og Tåbel, og endog vores kære sognepræst er en jorddrot, som vi nu begærer for os at ville bruge sine sande kundskaber om fiskeriets brugeligheder og anden oplysning til sagens beskaffenhed og ikke almindelighed om Limfjorden. Den grund, som vi lander på, er ikke fælles med Tåbel og Oxenbøl, er ikke enten ager eller eng, men en almindelig grusfuld og stenet alfarvej, og kan derfor ikke være af anden mening eller andetsteds, så vores bred til havet, som både vi og vore forfædre tilforn haver haft i nogle hundrede år, hvor vi nu på egne og medbrødres vegne, som bådebrugere af heltvod eller andre vod.

7. oktober 1670.

Herpå svares i sandhed af Oxenbølfolk og flere i Vestervig frasagde dem alle vodder og drætsteder i fjorden, og derefter med vinde, da de ingen brugelighed dertil havde eller kunne skatte deraf, men at Aggerboerne altid, både imedens Flade sø havde sit udløb ved Aggergård og siden det blev udkastet ved Tåbel, Oxenbøl og Agger fælleshede og mark på begge sider og tæt ved Oxenbøl by er ingen af deres indbyggere, som ingen kan modsige, eftersom Aggerby af gammel tid og endnu hører under Vestervig sogn, og har deres stolestader i kirken på nørre side, tilmed ligger Oxenbøl enge ved Aggerby,

Tåbel enge og sæde østen og sønden kosten mellem Oxenbøl enge. Tværtimod er Aggergårds ejendom iblandt Tåbel markjord, som ikke kan nægtes, hvoraf denne fællig viser grunden i sig selv, som denne kendskab og attest ved stenede og andre veje fra Agger sønder i landet. Disse fattige folk har intet andet at nære sig af end den fisk, Gud af fjorden til båd og af havet kan bekomme, denne fælles fiskeri og frihed skulle fratages.

Vestervig Præstegård . Chr. Skytte.

Dommen gik Aggerboerne imod. Det, der dømtes efter lovens 5. bog 5. capitel 11. artikel, hvor det kommer Oxenbølmændene imøde. Aggerboerne har selv forspildt deres ret og kan herefter ej komme på Oxenbølgrund og gøre disse nogen fortræd eller drage vod med mindre de efter lovens bogs 10. kapitel 25. artikel vil lide for uhjemlede, efter som sliig gerning på andres grund strider tvært imod samme capitels 42. artikel, og som Mads Pedersen Bollum i V. Agger og Mads Jensen, såvel som Knud Jensen og Niels Christensen i Ø. Agger har været årsag til denne proces og forspildt både dem selv og deres interesserede den bevilling, som dem var forbudt, da tilkendes ovenbemeldte mænd, samtlige at betale processens bekostning med penge 3 rigsdaler inden 15 dage. 20. oktober 1687.

De 8 mænd som vinder her er:

Søren Nielsen, Gettrup,
Chr. Laursen, Heegård,
Peder Jensen, Hassing,
Lars Kjeldsen, Grurup,
Niels Pedersen, Brydbjerg Mølle,
Lars Andersen, Hvidbjerg,
Oluf Nielsen, Styvelgård,
Chr. Laursen, Heltborg.

Mads Michelsen, Hassing i dommers sted og
Søren Villadsen, Skriver.

Hassing - Refs Herreders Tingbog 1714-1717.
Hassing - Refs Herreders Justitsprotokol 1715-1718.
Hassing Herreds Tingbog 1638, 1686-1688.
Vestervig Birketings Tingbog.

Kilde: Sydthy Årbog 1987, side 21-30.